

AKCE V KNIHOVNÁCH A ČTENÁŘSTVÍ

učební text vytvořila Mgr. Helena Hubatková Selucká

Vzdělávací program pro profesní kvalifikaci Knihovník v knihovně pro děti byl realizován za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci projektu VISK1

Brno 2017

Obsah

Vzdělávací cíle	1
ÚVOD	1
OSOBNOST KNIHOVNÍKA	1
Znalosti	2
Odborné znalosti	3
Dovednosti	4
Tvrdé kompetence	4
Měkké kompetence	4
Odborné dovednosti	5
Postoje	6
AKCE V KNIHOVNÁCH	6
ROZDĚLENÍ AKCÍ V KNIHOVNÁCH	7
Dopolední vzdělávací programy	7
SWOT analýza	8
Odpolední vzdělávací volnočasové programy	9
SWOT analýza	9
Krátkodobé / dlouhodobé projekty	10
Klub dětských knihoven a Klubka	10
Celostátní projekty KDK	10
Sdílení, vzdělávání, komunikace	11
Participace KDK	11
PLÁNOVÁNÍ PROGRAMU: ONDŘEJ SEKORA	12
1. Kontext	12
Cíle	12
2. Cílová skupina a volba směru programu	13
Plánování	13
3. Propagace I, partneři	14
4. Pomůcky, čtenářská soutěž, upomínkové předměty, ocenění	15
5. Tvorba pracovního listu	15
6. Financování	15
7. Zpětná vazba, fotodokumentace, propagace II	16
ÚKOL	16
Použité a doporučené zdroje:	17

Vzdělávací cíle

Po prostudování učebního textu byste (se) měli:

- znát potřebné znalosti a dovednosti knihovníka v knihovně pro děti,
- být schopni správně nastavit programy v knihovně,
- vědět, co přináší analýza akcí, které chcete realizovat,
- umět naplánovat program podle daných kroků.

Měli byste získat znalosti pro splnění uvedených kritérií v kompetenci *Realizace aktivit k podpoře dětského čtenářství*:

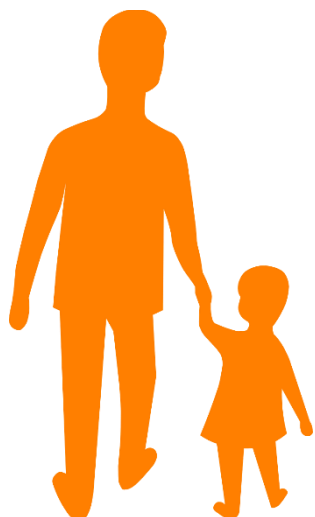
- ◆ Vytvořit rámcový scénář akce k podpoře dětského čtenářství pro konkrétní věkovou skupinu dětí
- ◆ Vytvořit návrh čtenářské soutěže pro konkrétní věkovou skupinu dětí

ÚVOD

Pracovníci knihoven pořádají pro své čtenáře (děti i jejich rodiče) nepřeborné množství akcí. Počínaje vzdělávacími programy pro děti v době školní výuky, volnočasové aktivity, přespávání v knihovnách, příměstské tábory. Různorodost akcí, které v knihovnách zaměstnanci zvládnou a dokáží zrealizovat, je pestrá.

OSOBNOST KNIHOVNÍKA

Vše spojuje jedna věc – osobnost knihovníka, jeho znalosti, dovednosti, postoje a odvaha. Nicméně i takový knihovník má své limity a témata (cílové skupiny), se kterými pracuje méně rád nebo nerad. Je dobré znát sám sebe a dokázat si odpovědět na otázky, jež souvisí s jeho vlastní osobností. To mu pak pomůže při přípravě jakéhokoliv programu. Nicméně platí pravidlo, že i když známé své „limity“ a dokážeme je překonat, je lepší zvolit jinou cestu. Je-li to možné, nabídneme takové téma některému z kolegů, pro nějž nebude natolik problematické, nebo z něj vybereme linii, která není pro samotného knihovníka tolik problematická. Není to něco, co by mělo být odsouzeno (např. osoba, která nedávno pochovala někoho z blízkých lidí, bude aktuálně asi těžko pracovat s tématem smrti v literatuře, neboť to pro ni bude v daném období choulostivé a citlivé téma).

ZNALOSTI – Jaké znalosti musí mít knihovník pro svoji práci?

DOVEDNOSTI – Jaké dovednosti musí ovládat?

POSTOJE – Jaké postoje musí zastávat? Jaká témata jsou pro něj „tabu“?

Obr. 1 – Osobnost knihovníka¹

Pokud bychom chtěli nalézt přesné vymezení znalostí a dovedností a jejich požadovanou úroveň platící pro povolání Knihovníka v knihovně pro děti, jsou tyto požadavky stanoveny Národní soustavou povolání².

Znalosti

Znalosti získáváme v průběhu celého života. Jsou v úzkém spojení s daty a informacemi. Samy o sobě nejsou totiž nic, je nutné je dát do souvislostí nejen mezi sebou, ale i v rámci našeho dosavadního života, našich zkušeností. Informace o tom, že něco pálí, získáme nejdříve vlastní zkušeností (příčina – následek, horká voda – popálenina), poté jsme schopni informaci o tom, že něco pálí přijmout i od třetí osoby, neboť máme reálnou zkušenost a znalost související s touto informací, ale i důvěru v osobu, která nám danou informaci předává. Získané znalosti pak dále využíváme pro náš osobní rozvoj (a bezpečí). Kromě toho se můžeme zaměřit na získání informací a znalostí o tom, co všechno může pálit (oči, kopřiva, oheň, paprika, Slunce, žehlička, voda...) a jaká je např. první pomoc proti „pálení“, tyto informace, jsou-li dány do souvislostí, se stávají znalostmi. A tou souvislostí může být snaha o vyvarování se nebezpečí nebo dovést si poradit v krizové situaci a poskytnout pomoc nebo varovat okolí...

Pro získávání znalostí je dobré vědět (a to jak pro osobní rozvoj, tak pro práci s žáky), že platí procentuální rozložení: „většina lidí si pamatuje: 10 % z toho, co čtou, 20 % z toho, co slyší, 30 % z toho, co vidí, 50 % z toho, co slyší a vidí, 70 % z toho, co řeknou, a 90 % z toho, co dělají.“³

¹ Dad-daughter. In: *Solution Talk* [online]. [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.solutiontalk.ie/wordpress/wp-content/uploads/2016/05/dad-daughter.png>>.

² Knihovník v knihovně pro děti: Specializace povolání. *NSP – Národní soustava povolání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_ip=102291&kod_sm1=21>.

³ Škvorová, Škvor 2003, s. 20.

Pro práci v knihovnách, a to zejména na kulturních a vzdělávacích programech, je nutné získávat při přípravě velké množství informací a znalostí. Pro jejich lepší zpracování je dobré mít povědomí o tom, jak funguje lidská paměť⁴ a jaké techniky jsou vhodné pro její rozvíjení⁵. Těm, kterým nevyhovuje samostudium, můžeme doporučit v rámci SKIP ČR činnost Sekce knihovníků – trenérů paměti⁶.

Odborné znalosti⁷

Mezi odborné znalosti, jimiž by měl zaměstnanec knihovny pro děti aktivně disponovat, patří tyto:

- znalost knihovnických a informačních služeb,
- povědomí o literatuře pro děti a mládež,
- znalost státní informační a kulturní politiky, informačních procesů, institucí v informační oblasti,
- znalost počítačového zpracování textů a tabulek,
- znalost vývoje písemnictví, psacích látek a potřeb, dějin knihy, knižní kultury a knihovnictví,
- znalost pravidel ochrany osobních údajů, autorského práva v ČR a zahraničí,
- znalost metody zpracovávání rešerší,
- dovednost profilování, budování, zpracovávání a katalogizace informačních, knihovnických a archivních fondů,
- dovednost organizace a ochrany knihovního fondu,
- znalost forem a metod individuální a kolektivní práce s uživatelem knihovnických a informačních služeb,
- schopnost identifikace informačních potřeb a bariér,
- a další...

Kromě odborných znalostí sem vstupují znalosti o jakýchkoliv oblastech, jež souvisí s přípravou vzdělávacích programů v knihovně. Na základě vlastních rešerší je knihovník schopen stanovit vhodné cíle i obsah vhodný pro dané téma a cílovou skupinu. Přičemž téma může být stejné pro různé věkové skupiny, liší se cíle, forma a obsah sdělení.

⁴ Pro více informací k této problematice doporučujeme např. PLHÁKOVÁ, Alena. Paměť. In: PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004, s. 193-229. ISBN 80-200-1086-6. Dostupné z: <http://www.gjar-po.sk/~gajdos/psychologia/KNIHY/PLHAKOVA_A.---Ucebnice_obecne_psychologie.pdf>.

⁵ Pro více informací k této problematice doporučujeme např. Paměťové techniky. *Škola paměti* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<https://www.skolapameti.cz/pametove-techniky?1>>.

⁶ O nás. *SKIP ČR, Sekce knihovníků - trenérů paměti* [online]. 2011 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://skip-treneri-pameti.webnode.cz/o-nas/>>.

⁷ Knihovník v knihovně pro děti: Specializace povolání. *NSP – Národní soustava povolání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_ip=102291&kod_sm1=21>.

Dovednosti

Dovednosti se dělí na tvrdé a měkké⁸. Ty tvrdé (hard skills) se dají dobře naučit, patří sem např. jazykové, vědomostní a technické dovednosti (např. řízení dopravních prostředků, práce s počítačovými programy). Měkké dovednosti (soft skills) jsou ty, které mu umožňují pochopit sebe i ostatní v širším kontextu, v pracovním i osobním životě. Pomáhají mu také vyrovnat se s „vypjatými situacemi“, jež mohou nastat např. s konfliktními čtenáři. Měkké kompetence se dělí na komunikační dovednosti, prezentační dovednosti, týmovou spolupráci, řešení problémů a konfliktů a další.⁹

V následujícím bodovém výčtu se můžete seznámit s požadavky na úroveň jednotlivých znalostí a dovedností, jež jsou vyžadovány [Národní soustavou povolání](#) u pracovní pozice [Knihovnick v knihovně pro děti](#) (pozn. čím více tmavých políček, tím vyšší úroveň je požadována).

Tvrdé kompetence

Počítačová způsobilost			
Způsobilost k řízení osobního automobilu			
Numerická způsobilost			
Ekonomické povědomí			
Právní povědomí			
Jazyková způsobilost v češtině			
Jazyková způsobilost v angličtině			
Jazyková způsobilost v dalším cizím jazyce			

Měkké kompetence

Efektivní komunikace					
Kooperace (spolupráce)					
Kreativita					
Flexibilita					
Uspokojování zákaznických potřeb					
Výkonnost					
Samostatnost					
Řešení problémů					

⁸ Základní informace o dovednostech naleznete např. na stránce: Hard skills a soft skills. *Chovani.eu* [online]. [neuveдено] [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.chovani.eu/hard-skills-a-soft-skills/c911>>.

⁹ MALEČKOVÁ, Monika. Co jsou soft skills? *Možnosti rozvoje soft skills na Masarykově univerzitě* [online]. 2009 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.softskills.wz.cz/html/soft%20skills.html>>.

Plánování a organizování práce					
Celoživotní učení					
Aktivní přístup					
Zvládání zátěže					
Objevování a orientace v informacích					
Vedení lidí (leadership)					
Ovlivňování ostatních					

Odborné dovednosti¹⁰

K vyžadovaným, aktivně vykonávaným dovednostem při výkonu povolání knihovníka pro děti patří tyto:

- orientace v základních elektronických informačních zdrojích,
- orientace v nakladatelské politice v ČR a zahraničí,
- orientace v aktuálně vydávaných titulech,
- poskytování bibliografických a rešeršních služeb v knihovnách s lokální a regionální působností,
- poskytování výpůjčních služeb v knihovnách,
- ovládání automatizovaného knihovního systému,
- vyhledávání bibliografických a faktografických informací, jejich ověřování a správaází dat,
- formální a obsahová analýza textu,
- odborná komunikace se čtenáři, uživateli a zákazníky v knihovnách,
- realizace aktivit k podpoře dětského čtenářství,
- realizace lekcí informační výchovy.

Z uvedeného výčtu i z předcházejícího textu je patrné, že práce knihovníka co do požadovaných znalostí a dovedností je velmi rozmanitá a klade nároky na jeho vzdělání a schopnosti.

¹⁰ Knihovník v knihovně pro děti: Specializace povolání. NSP – Národní soustava povolání [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_ip=102291&kod_sm1=21>.

Postoje

Postoje jsou odrazem vztahu člověka k nějaké situaci, předmětu nebo jinému člověku. Část postojů je vrozených, část získáváme prostřednictvím osobní či zprostředkované zkušenosti.¹¹

Několik podnětů k zamyšlení:

Jakým způsobem byste reagovali v následujících situacích?

- Děti se honí po prostorách knihovny a jsou hlučné.
- Starší dětští čtenáři si na internetu prohlížejí nevhodný obsah.
- Rodiče přijdou do knihovny s malými dětmi a nechají je tam samotné.
- Dětský čtenář si chce půjčit knihu z oddělení pro dospělé.

AKCE V KNIHOVNÁCH

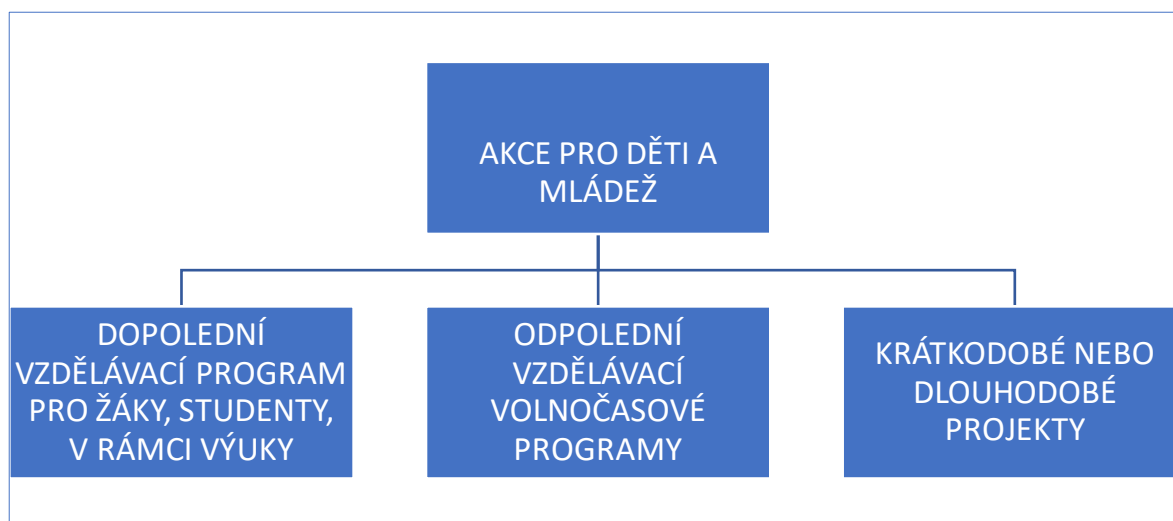
Při přípravě jakékoliv akce v knihovně je nutné vycházet z několika předpokladů:

- 1) Je nutné detailně znát potřeby a charakteristiku **cílové skupiny**, pro kterou akci připravujeme.
- 2) Jaký typ akce a za jakým účelem ji připravujeme, jaká jsou jeho případná úskalí – **SWOT analýza**.
- 3) Akce musí mít jasně **stanoveny cíle**, jejichž obsahem je vždy podpora čtenářství a „vzdělávání“ (čtenářské gramotnosti).
- 4) Akce musí být zasazena do **kontextu** – krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé strategie knihovny (knihovnických organizací typu SKIP ČR, dalších kulturních organizací...).
- 5) Součástí jakékoliv akce je **časový plán přípravy a realizace** akce.
- 6) Po proběhnutí akce je nutné její **zhodnocení a vyhodnocení**, následná **propagace** v knihovnické i pedagogické komunitě.

¹¹ Postoje, složky postojů, jejich regulační význam. *Studium psychologie* [online]. 2016 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.studium-psychologie.cz/socialni-psychologie/5-postoje.html>>.

ROZDĚLENÍ AKCÍ V KNIHOVNÁCH

Níže uvedené schéma znázorňuje varianty programů, s nimiž se nejčastěji můžeme setkat v knihovnách pro děti. V následujících podkapitolách jsou pak obsahy jednotlivých typů programů více přiblíženy.

Obr. 2 – Základní typologie programů v knihovnách pro děti

Dopolední vzdělávací programy

Dopolední vzdělávací programy, často označované jako besedy (byť tento název není přesný, neboť besedou se rozumí spíše setkání s autorem, je tento termín poměrně běžně užívaný), a vzdělávací činnost konaná během nich patří mezi stěžejní činnosti pracovníků dětských knihoven. Nabídka vzdělávacích programů bývá koncipována různě. Některé knihovny zveřejňují na svých webových stránkách seznam programů, jež nabízí pro organizované školní kolektivy, jiné takové seznamy nemají a domlouvají se vždy s konkrétním pedagogem na jeho potřebách. Obě řešení mohou v knihovnách bez problému fungovat a obě mají svá úskalí. V prvním případě je to možnost, že se nabídka nesetká s poptávkou ve škole, a tudíž nebude o programy zájem, u druhé je zase velké riziko, že program „na míru“ bude zrealizován v knihovně jen párkrát, a tudíž časová náročnost přípravy nebude odpovídat počtu realizací.

Při plánování vzdělávacího programu tohoto typu je nutné odpovědět si na tyto otázky:

- Odpovídá téma programu požadavkům pedagoga – navazuje na konkrétní Školní vzdělávací program?
- Jedná se o jednorázovou návštěvu knihovny, nebo budou žáci chodit s pedagogem pravidelně? Je pro ně knihovna dostupná – místně, časově...?
- Odpovídá časová náročnost přípravy programu jeho realizaci (realizacím)?
- Bude možné využít získané znalosti i jinde, při jiném programu či v jiném kontextu?

SWOT analýza¹²

SWOT analýza slouží k lepšímu uvědomění si kladů, záporů, příležitostí a hrozeb tématu, jímž se zabýváme. Pomocí jednoduché tabulky je možné si zaznačit vše, co nás k dané problematice napadne a na základě přehledného grafického zpracování se pak můžeme snáze rozhodovat, jak s daným problémem či situací naložíme, jak se zachováme. Níže pak nabízíme možné uchopení zamyšlení se nad problematikou tvorby vzdělávacích programů pro školy.

Obr. 3 – SWOT analýza

<ul style="list-style-type: none"> • Návaznost na Školní vzdělávací program • Návaznost na kulturně-vzdělávací činnost knihoven • Velké množství zdrojů k tématu • Homogenní věková skupina, vnitřní vazby, přítomnost pedagoga • Zajištěna cílová skupina pro spolupráci na programu (projektu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Knihovnické nezvládne téma, práci se skupinou, technikou • Prostor knihovny není dimenzován na akce takového typu (početně velké třídy) • Zvolení nezajímavého tématu (účast na programu zpravidla vybírá pedagog) • Nenaplnění očekávání pedagoga od programu
<ul style="list-style-type: none"> • Získání nových čtenářů do knihovny • Podpora čtenářství • Podpora učení s myšlením • Spokojený pedagog – doporučení 	<ul style="list-style-type: none"> • Neznalost cílové skupiny – nevhodně zvolené aktivity • Nevhodné nastavení skupiny, vnitřní tlaky, konflikty • Žáci budou mít více znalostí než přednášející

Tab. 1 – SWOT analýza – tvorba dopoledních vzdělávacích programů pro školy

¹² SWOT analýza. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/SWOT#/media/File:SWOT_cs.svg>.

Odpolední vzdělávací volnočasové programy

Knihovny kromě tradičních vzdělávacích programů pro organizované školní kolektivy nabízejí i řadu akcí pro veřejnost, tudíž pro neorganizované děti a mládež. Ti se rozhodují na základě svých osobních zájmů, časových možností a dalších, jestli nabízený program v knihovně navštíví či nikoliv.

Při plánování vzdělávacího programu tohoto typu je nutné odpovědět si na tyto stěžejní otázky:

- Jak nastavit program, aby naplnil očekávání věkově heterogenní skupiny?
- Jakou formu, časovou náročnost, obsah, upomínkové předměty zvolit?
- Bude mít akce vliv na zvýšení počtu čtenářů?

SWOT analýza

K odpoledním programům pro veřejnost je možné vytvořit si obdobnou SWOT analýzu jako ke vzdělávacím programům pro školy. Ukázková SWOT analýza je uvedena níže, záleží pak na každém z nás, jakými dalšími položkami bychom obě SWOT analýzy doplnili.

<ul style="list-style-type: none"> • Návaznost na kulturně-vzdělávací činnost knihoven • Velké množství zdrojů k tématu • Využití témat, sdílení – celostátní projekty 	<ul style="list-style-type: none"> • Knihovnick nezvládne téma, práci se skupinou, technikou • Prostor knihovny není dimenzován na akce takového typu (početně velké skupiny návštěvníků) • Zvolení nezajímavého tématu (účast na programu si vybírá dítě samo, popř. s rodičem, a nemusí odpovídat jeho zájmům, aktuálním trendům) • Finanční náročnost (pro knihovnu – jsou-li zvaní hosté; pro dítě – je-li vybíráno vstupné)
<ul style="list-style-type: none"> • Získání nových čtenářů do knihovny • Podpora čtenářství • Podpora učení s myšlením • Spokojený rodič – doporučení 	<ul style="list-style-type: none"> • Heterogenní věková skupina, chybí vnitřní vazby • Na program nemusí přijít účastníci (přijde jich málo)

Tab. 2 – SWOT analýza – tvorba odpoledních programů pro veřejnost

Krátkodobé / dlouhodobé projekty

Jedná se o speciální typ akcí v knihovnách. Mohou být realizovány v rámci dopoledních vzdělávacích programů pro školy nebo jako volnočasové vzdělávací programy. Jejich hlavním znakem je cykličnost nebo dlouhodobý průběh. Mohou to být buď projekty dané knihovny bez návaznosti na celorepublikové či regionální aktivity (např. příměstské tábory, dílna čtení) nebo naopak projekty vázané na nějakou další větší regionální či celostátní akci (pochod broučků, hry bez hranic...). Návaznost na již existující projekty může knihovnám pomoci po stránce inspirace, sdílení či financování. Tyto projekty zastřešuje Klub dětských knihoven SKIP.

Klub dětských knihoven a Klubka

Jedná se o nejpočetnější odbornou sekci, kterou řídí předsedkyně. Vzhledem k tomu, že není možné, aby se na rozhodnutích o obsahu akcí podíleli všichni, spolupodílí se na obsahu činnosti zástupci menších jednotek – Klubek, které působí v jednotlivých regionech (navazuje na regiony SKIP ČR). V současné době funguje 12 Klubek, které se svou činností podílí na tvorbě celostátních i regionálních akcí v daném regionu. Tato klubka nabízí pro své členy také možnost dalšího vzdělávání v oboru. Členství v Klubu, Klubku je zdarma, členství může být individuální či institucionální – podle členství jednotlivce nebo knihovny v SKIP ČR (platí se členské poplatky).

Celostátní projekty KDK¹³

Pokud bychom se zaměřili na jednotlivé velké celostátní akce a projekty, jež spadají do gesce Klubu dětských knihoven, setkali bychom se v průběhu kalendářního roku s těmito počiny:

- Leden – duben
 - Hlasování v anketě SUK (<http://npmk.cz/knihovna/anketa-suk-cteme-vsichni>)
- Březen/ Duben
 - Noc s Andersenem (<http://nocsandersenem.cz/>)
 - Hlasování v anketě SUK (část hlasování probíhá také v rámci Noci s Andersenem)
- Září – září (1x za dva roky, v návaznosti na soutěž Kamarádka knihovna)
 - Projekt „Kde končí svět“ s pasováním rytířů Řádu krásného slova (<http://www.kdk.munovapaka.cz/svet2.html>)
- Září – září (1x za dva roky, v návaznosti na projekt Kde končí svět)
 - Soutěž o nejlepší knihovnu pro děti – Kamarádka knihovna (<http://www.kamaradkaknihovna.cz/>)
- Regionální projekty

¹³ Klub dětských knihoven [online]. [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.kdk.munovapaka.cz/>>.

Sdílení, vzdělávání, komunikace

Sdílení dobré praxe mezi knihovníky, jejich další vzdělávání a vzájemná komunikace a domlouvání se na možných spolupracích při větších akcích či jen pracovní inspirace je nedílnou součástí práce knihovníků v knihovnách pro děti (ale přirozeně i na odděleních jiných). Existuje několik možností, kde tato výměna zkušeností může probíhat:

- Leden – prosinec
 - vzdělávací aktivity v regionech, 1x ročně celostátní seminář spojený s valnou hromadou Klubu dětských knihoven (více na <http://skipcr.cz/akce-a-projekty/knihovnicke-akce>)
- Průběžně celý rok
 - O Knihovnických Aktivitách – OKnA (<http://www.kdk.munovapaka.cz/okna3.html>)
 - Databanka vzdělávacích programů (<http://www.knihovnici.kjm.cz/>)
 - Elektronická konference Andersen, případně další e-konference (<http://ipk.nkp.cz/adresare-e-konference/diskusni-konference>)

Participace KDK

Klub dětských knihoven také participuje na některých velkých celostátních akcích, mezi něž patří např.:

- Září
 - Tvůrčí dílny na festivalu Jičín – město pohádky (<http://www.pohadka.cz/>)
- Listopad/prosinec
 - Den pro dětskou knihu (<http://www.dendetskeknihy.cz/>)

PLÁNOVÁNÍ PROGRAMU: ONDŘEJ SEKORA

V následující kapitole se zaměříme na modelovou situaci, kdy jsme se rozhodli vytvořit vzdělávací program na téma Ondřej Sekora. Společně se zaměříme na důležité body naší práce a stručně je okomentujeme. Kromě stěžejních otázek uvedených v úvodu typů akcí v knihovně je ještě řada bodů, jež je nutné zohlednit při přípravě jakéhokoliv programu.

Základními body pak jsou tyto:

- 1) Kontext a cíle
- 2) Cílová skupina, plánování, časový harmonogram (krátkodobý, dlouhodobý)
- 3) Propagace I, partneři
- 4) Pomůcky, čtenářská soutěž, upomínkové předměty, ocenění
- 5) Pracovní list
- 6) Financování
- 7) Zpětná vazba, fotodokumentace, propagace II

1. Kontext

2019–120. výročí narození Ondřeje Sekory – významná osobnost, brněnský rodák, kulturní dědictví, dá se předpokládat návaznost knihovnických projektů na toto téma.

Cíle

- Poznávání českého kulturního dědictví, vztah k Brnu (VO¹⁴ Člověka jeho svět, Člověk a společnost, Umění a kultura, Jazyk a jazyková komunikace...).
- Učení s myšlením – práce s informacemi (Kompetence k učení, K. k řešení problémů, K. komunikativní...).
- Odraz života (díla) O. Sekory do vlastního života dítěte (K. sociální a personální, možný přesah do průřezových témat).
- Další možné cíle závisí na konkrétní náplni programu.

¹⁴ Vzdělávací oblast, zkráceně VO.

2. Cílová skupina a volba směru programu

Při plánování programu pro žáky musíme zohlednit také jejich věk a znalosti či schopnosti a tomu upravit směřování programu a zúžené tematické zaměření.

- Předškoláci – příběh s ilustracemi O. Sekory: Polámal se mraveneček (F. Kožík) – zásady první pomoci, jak se zabavit, když jsem nemocný a nudím se...
- 1. ročník – Ferdův slabikář – hra se slovy a písmeny, počátky četby a čtenářství...
- 2. – 3. ročník – Ferda Mravenec a další tituly ze života hmyzu, entomologie života hmyzu, návaznost na další tematické tituly.
- 4. – 5. ročník – Kuře Napipi a jeho přátelé – komiksová tvorba O. Sekory.
- 6. – 7. ročník – Sekora a rugby.
- 8. – 9. ročník – ilustrátorská činnost O. Sekory – typické rysy, spolupracující autoři.
- 1. ročník SŠ – novinářská činnost – působení O. Sekory.
- 2. – 3. ročník SŠ – válečné deníky O. Sekory.

Plánování

Vzhledem k tomu, o jaké významné výročí se jedná, se dá předpokládat, že se mu bude věnovat více pozornosti, a to jak na knihovnické úrovni (možné téma pro Noc s Andersenem, projekt Kde končí svět...), tak na obecní (městské, celostátní úrovni). První může knihovnám při snaze uchopit téma pomoci, druhé o něco méně – zejména z pohledu konkurence, pokud instituce mezi sebou úzce nespolupracují. V obou případech bude nutné vhodně aktivity naplánovat, aby na sebe buď navazovaly, nebo se nepřekrývaly. Dá se předpokládat, že pořádá-li místní muzeum velkou výstavu na téma O. Sekora, bude její součástí např. i výtvarná dílna či výukové programy a nebude tudíž zájem o programy stejného typu v knihovně. Plán akcí by měl být rámcově znám rok dopředu, aby bylo možné zkoordinovat návrhy z jednotlivých oddělení knihovny či v rámci regionu. Není nutné tříštit síly na větší množství malých akcí, ale využít možnosti sdílení a vzájemné pomoci (propagace, finanční zajištění akce...).

Součástí zvolení typu akce je i úvaha o možných výstupech – v případě literárních a výtvarných soutěží jsou to výstavy a jejich vernisáže, sborník prací... S tím souvisí materiálně-finanční otázky (dále).

U akce jakéhokoliv typu je potřeba předem pracovat s časovým harmonogramem (ČH). Dlouhodobý ČH v sobě odráží, kolik času kolika lidí bude potřeba věnovat na přípravu programu, kdy bude spuštěna propagace programu, a v případě soutěží také informaci, jaké budou termíny uzávěrky, trvání soutěže, odevzdání soutěžních prací a jaké termíny výstav či např. vydání sborníku. Činnost dětských oddělení je úzce provázána s harmonogramem školního roku, je tedy nutné zaměřit se na důležité „časové černé díry“, jako jsou např. školní prázdniny či doba uzavírání klasifikací. Při plánování je dobré se těmto úsekům vyhnout, neboť školy budou mít v té době program jasně daný harmonogramem školního roku a nebudou moci ve většině případů

vycházet mimo budovu a účastnit se jiných akcí. V případě dopoledního vzdělávacího programu je nutné využít přípravného týdne před začátkem školního roku (případně měsíce června před tímto termínem) pro komunikaci a nabídku programu(ů) pedagogům přílehlých škol. Ti se mohou také podílet na tvorbě obsahu programu.

3. Propagace I, partneři

Vzhledem k tomu, že víme, že výročí narození O. Sekory spadá do roku 2019, je vhodné naplánovat akce k tomuto výročí již do plánu akcí na celý rok. Již během roku 2018 bude známo, jaké velké projekty se budou výročí věnovat a v jaké podobě. Je tedy možné získat pro spolupráci vhodného partnera. Je nutné v souvislosti s výše uvedeným zvolit typ akce a její zacílení. Pokud bude součástí akce nějaká soutěž, v níž chceme žáky odměnit upomínkovými předměty, je nutné reflektovat i finanční stránku této akce.

Hledisko typu akce v sobě nese i směry propagace. Pokud se bude jednat o akci pro školy, hlavním místem propagace, kromě knihovny, budou školy, případně místní tisk. Jedná-li se o akci pro veřejnost, bude nutné akci propagovat i v jiných místech/zdrojích. Jeden typ propagace je možný pomocí elektronických zdrojů (ať webu knihovny či tiskové zprávy nebo e-mailu o novinkách v knihovně), druhým jsou papírové plakáty propagující akci. Na plakátech by měly být jasně čitelné informace – kdo akci pořádá, v jakém termínu, o jakou akci se jedná a případně odkaz na pravidla (např. soutěže). Jedná-li se o soutěž, jejíž součástí jsou nějaké výtvarné či literární práce, je nutné mít ke každé práci i přihlášku soutěžícího se základními údaji (např. věk přihlášeného dítěte, budeme-li rozdělovat práce do věkových kategorií). Součástí přihlášky by měl být i souhlas rodičů s poskytnutím práce dítěte a souhlas se zpracováním osobních údajů, např. v tomto znění: *„Všechny soutěžní práce se stávají majetkem knihovny... Vybrané práce budou použity na výstavu v prostorách knihovny, u každé práce bude uvedeno jméno autora a jeho věk. Odevzdáním vyplněné přihlášky a soutěžní práce uděluje zákonný zástupce souhlas se zpracováním osobních údajů poskytnutých v rozsahu této akce knihovně... v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb.“*¹⁵

Propagační materiály by měly být vizuálně příjemné a měly by obsahovat důležité informace o pořádající knihovně a oddělení, včetně kontaktu, jež je možné využít v případě dotazů. Logo organizace i partnerů je samozřejmostí. Vizuální materiál bude lákavě vypadat, pokud jej doplní tematická fotografie či obrázek. Tyto materiály však musí být v souladu s informační etikou. Jejich autor musí být předem požádán o souhlas se zveřejněním své práce. Je možné obrátit se o radu také na DILIA.

¹⁵ LINC, Míla. SOUTĚŽ: Literární soutěž pro mladé spisovatele do 18 let. *Sarden - internetový magazín o sci-fi a fantastice* [online]. 2012 [cit. 2017-06-28]. ISSN 1805-2711. Dostupné z: <<http://www.sarden.cz/2012-06-26-0100/soutez-literarni-soutez-pro-mlade-spisovatele-do-18-let>>.

4. Pomůcky, čtenářská soutěž, upomínkové předměty, ocenění

Při přípravě akce/soutěže je nutné si naplánovat, jaké pomůcky budou potřeba a kde je zajistíte. Náklady na pomůcky by měly být adekvátní náročnosti a dopadu soutěže (do celoročního projektu bude možné investovat více peněz než do jednorázové akce), zároveň je nutné zajistit si financování těchto materiálů. Každý ocení drobný upomínkový předmět jako vzpomínku na soutěž nebo diplom. Tyto upomínkové předměty by měly odrážet myšlenku soutěže, např. jednali se o soutěž k výročí O. Sekory, neměly by upomínkové předměty být např. princezny a rytíři, ale spíše něco z říše hmyzu atp.

Bude-li se jednat o čtenářskou soutěž, je nutné zvolit vhodný harmonogram a pravidla soutěže. Potřebujete naplánovat termíny přihlašování do soutěže a konečný termín odevzdání soutěžních prací, včetně termínu vyhlášení výsledků a předání cen – zde je otázkou, zda se to bude odehrávat v rámci nějaké další akce, např. vernisáže výstavy (je možné také zvolit cestu předání při návštěvě knihovny při vracení knih, ale je to škoda).

5. Tvorba pracovního listu

Je možné do jakéhokoli programu (pro veřejnost i školu) vložit pracovní list. Pomáhá čtenářům utřídit si informace a vystihuje také cíl práce s informacemi. Pracovní list je většinou složen z několika tematických úkolů. Po formální stránce musí obsahovat pracovní list logo knihovny, u obrázků či textů z knih či jiných zdrojů citační záznamy, jméno dítěte pro lepší identifikaci „majitele“ listu (v případě soutěže může být součástí listu také přihláška do soutěže). Otázky v pracovním listu by měly být voleny s ohledem na cílovou skupinu tak, aby bylo jednoznačně srozumitelné. Pokud má list zůstat dětem (např. při besedě v knihovně), měla by v něm být obsažena i vhodná míra informací o probíraném tématu.

Upozornění: Příklad pracovního listu „Ferda mravenec“ naleznete v Moodle, v lekci 6a pod štítkem „Názorné příklady“.

6. Financování

Jak bylo zmíněno výše, propočítání finančních nákladů je nutný předpoklad pro plánování akce. Podle předpokládaných finančních nároků je možné plánovat akci, ale jde to i bez nich. Řadu pomůcek je možné vyrobit z běžně dostupných materiálů v knihovně nebo doma. Pro inspiraci může sloužit webová stránka Pinterest¹⁶ a další.

Je možné oslovit s nabídkou spolupráce nějaké další subjekty, pro které by mohla být spolupráce s knihovnou zajímavá, nebo si podat grant přes Klub dětských knihoven či přímo SKIP ČR nebo

¹⁶ *Pinterest.com* [online]. 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<https://about.pinterest.com/cs>>. ; dále se můžete inspirovat tímto námětem pro práci se stránkou Pinterest: HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena. Pinterest. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. Roč. 3, č. 2/2017 [cit. 2017-06-01]. Dostupný z: <impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/pinterest>. ISSN 1804-4255.

Ministerstvo kultury ČR, pokud splníme podmínky, které se k těmto grantům váží. Tyto podmínky bývají uvedeny na webu těchto organizací. Platí pravidlo, že čím větší organizaci žádáme o grant, tím více administrativy je s tím spojeno. Stojí to ale za to, plánujeme-li velké věci.

7. Zpětná vazba, fotodokumentace, propagace II

Po proběhnutí akce nebo akcí (besed) je nutné provést zhodnocení. Zajímají vás naplněné cíle, které jste si pro akci stanovili, statistické ukazatele – počet soutěžících, účastníků programu apod., ale i zájem médií, např. tisku. Z každé akce je dobré mít nějaké ilustrační fotografické záběry, které mohou sloužit pro propagaci akce a vaší knihovny. Zásady fotografování dětí na akcích jsou popsány např. http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/ostatni-legislativa-a-doporuceni-k-cinnosti-knihoven/zverejnovani-fotografii-z-akci-v-knihovnach.

Úspěšnou akci je možné propagovat také v odborném knihovnickém tisku (Impulsy, Čtenář, Bulletin SKIP apod.), na webu knihovny, v místním tisku apod. Jedná-li se o vzdělávací program (besedu), je možné zveřejnit strukturu programu v Databance vzdělávacích knihovnických programů¹⁷.

ÚKOL

Tento úkol vyžaduje reakci učitele. Vypracujte a odevzdejte úkol na základě zadání, které naleznete pod štítkem „Testy / úkoly“ v lekci 6a v Moodle.

¹⁷ *Databanka vzdělávacích knihovnických programů* [online]. Brno: Knihovna Jiřího Mahena v Brně [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://knihovnici.kjm.cz/>>.

Použité a doporučené zdroje:

Dad-daughter. In: *Solution Talk* [online]. [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.solutiontalk.ie/wordpress/wp-content/uploads/2016/05/dad-daughter.png>>.

Databanka vzdělávacích knihovnických programů [online]. Brno: Knihovna Jiřího Mahena v Brně [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://knihovnici.kjm.cz/>>.

Hard skills a soft skills. *Chovani-eu* [online]. [neuvedeno] [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.chovani.eu/hard-skills-a-soft-skills/c911>>.

Klub dětských knihoven [online]. [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.kdk.munovapaka.cz/>>.

Knihovnik v knihovně pro děti: Specializace povolání. *NSP – Národní soustava povolání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=102291&kod_sm1=21>.

LINC, Míla. SOUTĚŽ: Literární soutěž pro mladé spisovatele do 18 let. *Sarden - internetový magazín o sci-fi a fantastice* [online]. 2012 [cit. 2017-06-28]. ISSN 1805-2711. Dostupné z: <<http://www.sarden.cz/2012-06-26-0100/soutez-literarni-soutez-pro-mlade-spisovatele-do-18-let>>.

MALEČKOVÁ, Monika. Co jsou soft skills? *Možnosti rozvoje soft skills na Masarykově univerzitě* [online]. 2009 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.softskills.wz.cz/html/soft%20skills.html>>.

O nás. *SKIP ČR, Sekce knihovníků - trenérů paměti* [online]. 2011 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://skip-treneri-pameti.webnode.cz/o-nas/>>.

Paměťové techniky. *Škola paměti* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<https://www.skolapameti.cz/pametove-techniky?1>>.

Pinterest.com [online]. 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<https://about.pinterest.com/cs>>.

PLHÁKOVÁ, Alena. Paměť. In: PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004, s. 193-229. ISBN 80-200-1086-6. Dostupné z: <http://www.gjar-po.sk/~gajdos/psychologia/KNIHY/PLHAKOVA_A.--Ucebnice_obecne_psychologie.pdf>.

Postoje, složky postojů, jejich regulační význam. *Studium psychologie* [online]. 2016 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <<http://www.studium-psychologie.cz/socialni-psychologie/5-postoje.html>>.

SELUCKÁ, Helena. Pinterest. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. Roč. 3, č. 2/2017 [cit. 2017-06-01]. Dostupný z: <impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/pinterest>. ISSN 1804-4255.

SWOT analýza. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/SWOT#/media/File:SWOT_cs.svg>.

ŠKVOROVÁ, Jaroslava a David ŠKVOR. *Proč zlobím?: lehká mozková dysfunkce LMD/ADHD*. V Praze: Triton, 2003. ISBN 80-725-4407-1.